

DETERMINĂRI ALE MANAGEMENTULUI INTEGRAT AL RESURSELOR DE APĂRARE

Dr Petre DUȚU, cercetător științific gradul II *

Ing. Viorica DUȚU **

Abstract

The integrated management of defense resources is a willing managerial process that is assumed by the Ministry of Defense. It aims to the continuous edification of military institution's global feat. The purpose of the integrated management is to assure military institution's ends and sustainable competency and also to appease the exigencies of both the military personnel and the society. Its implementation in the Romanian Armed Forces is leaded by a whole of external and internal factors that are interdependent and interacting. Some of them are: globalization and regional integration; country's belonging to a specific political-military alliance; revolution in military affairs; political regime and democracy's development; Armed Forces' political neutrality; military institution's process of transformation. These determinations might be analyzed by some dimensions: organizational, human, material, normative, and environmental.

1. Considerații privind managementul integrat al resurselor de apărare

Succesul sau insuccesul în orice activitate umană depinde, într-o foarte mare măsură, de modul în care se întrebuințează resursele avute la dispoziție, adică de managementul lor.

Armata, ca organizație cu atribuții ample în domeniul apărării și securității naționale și colective, primește din partea societății resurse materiale, umane, financiare, informaționale ce se cer a fi utilizate cât mai eficient și în deplină concordanță cu scopurile și obiectivele stabilite pentru această instituție a statului. Altfel spus, există un management al resurselor apărării care poate fi conceput ca un sistem deschis, în cadrul căruia componentele sale interacționează și sunt interdependente.

* Centrul de Studii Strategice de Securitate și Apărare din Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

** manager societate comercială

Nevoile de optimizare a întregii activități din domeniul apărării a impus și în armată introducerea managementului integrat ca demers managerial voluntar asumat de conducerea Ministerului Apărării în vederea ameliorării continue a performanței globale a instituției militare, prin articularea tuturor activităților din armată într-un tot coerent.

Scopul sistemului de management integrat este să asigure finalitățile și competitivitatea durabilă a instituției militare, precum și să satisfacă exigențele atât ale personalului armatei, cât și ale societății în care ființează.

Sistemul managementului integrat se bazează pe principii ce permit orientarea managementului concomitent spre satisfacție, conformitate și stăpânirea riscurilor, ceea ce este o necesitate dacă se vor integrate exigențele de calitate, securitate și mediu. Acest sistem de management se fondează pe norme cum ar fi: **ISO 9001: 2000** (certificarea sistemelor de management al calității); **ISO 14001: 2004** (certificarea sistemelor de management de mediu); **OHSAS 18001:1999** (certificarea sistemelor de management al sănătății și securității ocupaționale); **ISO/IEC27001:2005** (certificarea sistemelor de management al securității informațiilor).

2. Determinări ale managementului integrat al resurselor de apărare

Necesitatea managementul integrat al resurselor apărării are atât determinări externe, cât și interne. Între acestea există atât interdependențe, cât și interacțiuni ale căror efecte se simt în activitatea concretă de derulare a managementului integrat al resurselor de apărare.

2.1 Determinări externe ale necesității managementului integrat al resurselor de apărare

În calitate de **determinări externe** se pot menționa: *provocările mediului de securitate zonal, regional și global; apartenența țării la o alianță politico-militară; globalizarea; integrarea regională; înalta tehnologie informațională și a comunicațiilor; schimbările organizaționale intervenite în armatele contemporane; revoluția în domeniul militar; rolul activ al comunității internaționale.*

Provocările mediului de securitate zonal, regional și global acționează puternic asupra caracterului, naturii și conținutului misiunilor armatei. Astfel, preocuparea țării noastre de a fi un constant generator de securitate în zonă, regiune și în lume se reflectă adecvat și consistent în asumarea unor responsabilități în acest domeniu și din punct de vedere militar. Totodată, amenințările organizațiilor teroriste internaționale au condus la angajarea efectivă a României în lupta împotriva acestui flagel. Acest fapt, a influențat și natura, conținutul, caracterul și locul de executare a misiunilor încredințate armatei țării noastre. În același timp, țara noastră este implicată activ la reconstrucția unor armate ale statelor care doresc să edifice o societate

democratică, în care drepturile fundamentale ale omului se respectă în totalitate. Or, realizarea acestor obiective face absolut necesară implementarea managementului integrat al resurselor de apărare.

Apartenența țării noastre la o alianță politico-militară își pune pecetea pe misiunile pe care armata sa le poate primi și, desigur, îndeplini, mai ales, în afara frontierelor naționale. Ca țară membră a Alianței Nord - Atlantice, România are obligația de a participa la apărarea colectivă a statelor partenere, potrivit prevederilor art.5 al NATO. Statutul României de membru al NATO și UE aduce cu sine atât o serie de responsabilități, cât și de avantaje.

Totodată, apartenența României la cele două organizații – NATO și UE – implică adoptarea unui sistem coerent de măsuri pe toate planurile pentru ca armata României să fie compatibilă și interoperabilă cu armatele celorlalte state membre ale Alianței Nord – Atlantice, pe de o parte, și cu misiunile militare executate sub egida UE, pe de altă parte. Asigurarea compatibilității și a interoperabilității (organizaționale, tehnice, umane, normative) impune în mod necesar adoptarea managementului integrat al resurselor de apărare în armata țării noastre, deoarece acest sistem prin scopul și obiectivele sale concură pe deplin la îndeplinirea celor două deziderate - compatibilitate și interoperabilitate.

Globalizarea, fenomen complex, omniprezent și multidimensional, are un potențial enorm de a genera creștere, dar, în același timp, și de a provoca „status quo”, adică slăbește reglementarea socială, politică, economico-financiară națională fără a furniza o alternativă satisfăcătoare. Pe de altă parte, acest fenomen nu se limitează doar la sectorul economic sau financiar, ci creează condiții propice apariției și dezvoltării unor riscuri, pericole și provocări de securitate și apărare (crima organizată, spălarea banilor, traficul ilegal de armament, de ființe umane, de droguri de exemplu).

În același timp, globalizarea creează condițiile necesare și suficiente pentru competiție și concurență în toate domeniile, inclusiv în cel al producerii și vânzării de armamente și mijloace de luptă. De aceea, se poate spune că ea are un impact în introducerea managementului integrat al resurselor de apărare.

Integrarea regională, proces complex și multidimensional, creează condițiile propice stimulării creșterii economice și favorizării inserției regiunii în economia mondială. Aceasta se constituie într-o etapă prealabilă destinată să pregătească economiile țărilor regiunii respective pentru a intra în economia mondială întărindu-și progresiv competitivitatea (1). De asemenea, aceasta presupune armonizarea politicilor economice naționale și acțiunea concertată a statelor membre pentru rezolvarea comună a problemelor de comerț și dezvoltare. Prin efectele pe care le generează, integrarea regională influențează și adoptarea de instituția militară a managementului integrat al resurselor de apărare.

Înalta tehnologie informațională și comunicațiilor este un alt factor extern ce determină introducerea managementului integrat al resurselor de apărare. În prezent, se asistă la o „numerizare” atât a câmpului de luptă, cât și a mijloacelor de luptă. Aici, fără îndoială, un rol important joacă și Revoluția în Afacerile Militare, care este strâns legată de evoluția tehnologiei informațiilor și a comunicațiilor și de consecințele aplicării acesteia în domeniul apărării naționale și colective. În acest context, managementul integrat al resurselor de apărare prin obiectivele urmărite, răspunde afirmativ impactului înaltei tehnologii informaționale și a comunicațiilor, a RMA asupra domeniului apărării naționale și colective.

Schimbările organizaționale intervenite în toate armatele contemporane reprezintă un alt factor determinant semnificativ al implementării managementului integrat al resurselor de apărare. Aceste schimbări care au exercitat și vor continua să exercite o influență majoră asupra instituției militare actuale sunt următoarele: 1) *civili ocupă un loc* din ce în ce mai important în cadrul forțelor armate ale statelor; 2) *diferențele tradiționale între arme*, specialități, grade, forțele combatante și forțele de susținere tind să se diminueze gradual; 3) *rolul tradițional al forțelor armate axate pe folosirea violenței* rămâne ca posibilitate, dar el evoluează mai degrabă spre executarea de misiuni non militare. O îndelungată perioadă de timp, ducerea războiului a fost misiunea principală a armatei.

Astăzi, ca urmare a revoluției în tehnologia militară sarcina armatei de a descuraja violența tinde să devină preponderentă în comparație cu rolul de a declanșa și folosi violența. În plus, responsabilitatea menținerii ordinii civile într-o arie în care autoritățile locale sunt depășite de evenimente tinde să fie tot mai mult asumată de autorități internaționale. Prin executarea unor misiuni non militare armata contribuie la crearea unor condiții stabile pentru schimbări de natură socială și politică, în unele state și chiar zone; 4) *forțele de coalitie și multinaționale* sunt din ce în ce mai prezente sub conducerea instituțiilor supranaționale (ONU sau NATO) în derularea unor activități de menținere, impunere sau restabilire a păcii, precum și de luptă împotriva terorismului internațional; 5) *forțele armate cunosc* din ce în ce mai mult o *diversificare în interiorul lor*. Aici, este vorba, înainte de toate, de o specializare pe sarcini a viitoarelor forțe armate europene. În acest sens, se avansează o serie de ipoteze de lucru (2). Astfel, autorul menționat propune următoarele grupuri de ipoteze privind specializarea armatei pe sarcini: 1) ipoteze de configurare macro-structurală (o specializare prin poluri de competențe; o repartitie geopolitică a responsabilităților politico-militare; o diviziune organizațională a muncii - UE, OSCE, NATO); 2) ipoteza macro-industrială (o specializare în producția de echipamente); 3) ipoteza configurației micro-structurale (forțe specializate modulare multinaționale interarme). Gestionarea eficace a resurselor de apărare și în misiunile de tip non militar ale armatei solicită folosirea SMI în acest scop.

Revoluția în domeniul militar, îndeosebi în ceea ce privește tehnologiile înalte, prin aportul la crearea unor noi tipuri de arme (așa numitele arme inteligente) exercită o influență semnificativă asupra naturii, conținutului, caracterului al misiunilor ce se vor încredința armatelor naționale, dar și coalițiilor multinaționale și alianțelor politico-militare (3). În literatura de specialitate, există formulate o serie de ipoteze privind impactul RAM asupra naturii și caracterului misiunilor armatelor, precum și a modului de constituire a structurilor de forțe capabile să execute noile tipuri de misiuni. În acest sens, se vorbește despre punerea în practică a grupurilor de forțe modulare capabile de a interacționa pentru a răspunde mai bine diversității configurației crizelor cărora ar fi susceptibile să trebuiască să le facă față. Punerea în evidență a avantajelor unei astfel de modalități de lucru a structurilor militare pe timpul îndeplinirii oricărui tip de misiune încredințat se poate face cu succes folosind managementul integrat al resurselor de apărare.

Rolul activ al comunității internaționale în gestionarea provocărilor, riscurilor, pericolelor și amenințărilor în materie de apărare și securitate, migrația internațională are, de asemenea, un impact major asupra creării SMI al resurselor de apărare. Astăzi, armatele naționale, într-o măsură însemnată, sunt solicitate de către ONU să participe responsabil și activ la acțiunile întreprinse de comunitatea internațională pentru prevenirea și gestionarea crizelor, a pericolelor și amenințărilor de securitate. Un răspuns adecvat presupune ca instituția militară să-și gestioneze cât mai bine resursele de apărare, ceea ce impune apelarea la SMI în acest sens.

2.2. *Determinări interne ale necesității managementului integrat al resurselor de apărare*

Printre **determinările interne** se numără: *schimbarea regimului politic; dezvoltarea democrației; neutralitatea politică a instituției militare; transformarea armatei; provocările mediului intern de securitate.*

Regimul politic dintr-un stat își pune amprenta, printre altele, și pe procesul creării SMI al resurselor de apărare în Armata României. Astfel, în România, după 1989, odată cu schimbarea regimului politic din țară, s-a stabilit, cu claritate, care sunt misiunile armatei naționale, atât în plan intern, cât și internațional. În acest sens, o dovadă o constituie prevederile Constituției țării(4) cât și a altor acte normative aferente securității și apărării naționale și colective.

Dezvoltarea democrației reprezintă un alt factor important în determinarea managementului integrat al resurselor de apărare. Astfel, aceasta a permis o riguroasă definire a competențelor instituției militare în societate. Printre acestea se numără și următoarele: menținerea integrității, unității, suveranității și asigurarea bunăstării și securității cetățenilor României; afirmarea identității naționale și promovarea acesteia ca parte a comunității de valori democratice; protecția mediului înconjurător (5).

Crearea și dezvoltarea economiei de piață în țara noastră pot fi percepute ca temei al introducerii managementului integrat al resurselor umane de apărare. Aceasta din mai multe motive, printre care se află și următoarele două: proprietatea privată este dominantă în țara noastră. Aceasta presupune ca instituția militară să-și adecveze sistemul de achiziții noile condiții economice din țară; oferta de locuri de muncă din armată intră în competiție cu cea din întreprinderile private, care, de regulă, plătesc mai bine decât instituțiile bugetare. Deci se pot ivi probleme în asigurarea resurselor de apărare.

Un factor esențial în maniera de implementare a managementului integrat al resurselor de apărare în Armata României îl constituie *neutralitatea politică a instituției militare*. Această trăsătură definitorie a instituției militare presupune crearea SMI al resurselor de apărare, pentru ca acestea din urmă să fie asigurate necondiționat de societate și să fie folosite eficace în executarea tuturor misiunilor legale ce revin armatei, pe plan intern și internațional.

Transformarea armatei naționale este acel proces unitar, coerent și concertat ce își propune să facă eficace instituția militară sub toate aspectele - uman, material, organizațional, normativ, psihosocial – în vederea creșterii disponibilității sale operaționale de a executa misiuni de apărare și securitate în țară și în afara acesteia, independent și/sau în structuri multinaționale. Practic, transformarea armatei semnifică asigurarea unei fineți mai mari proceselor operaționale, structurilor instituționale, achiziției și aplicării tehnologiei, formării, instruirii, dezvoltării și perfecționării personalului, ca și a re poziționării strategice a forțelor.

Procesul de transformare al armatei naționale este unul deosebit de complex și va avea de înfruntat, fără îndoială, multiple provocări, începând de la necesitatea adaptării modului de gândire, schimbarea mentalității și îmbunătățirea capacității de adaptare la nou a personalului militar și civil din armată, până la identificarea și asigurarea resurselor financiare, umane și materiale necesare.

Abordarea transformării armatei naționale se impune să fie una coerentă și concertată pentru a crea premisele succesului în demersul inițiat de „construire” a unei instituții militare flexibile, sustenabile, robuste, disponibile, interoperabile și moderne, aptă să-și îndeplinească, cu succes, rolurile asumate în țară și în afara acesteia în materie de securitate și apărare națională și colectivă.

Din cele menționate despre transformarea armatei țării noastre rezultă necesitatea implementării în cadrul acestei instituții a managementului integrat al resurselor de apărare.

La rândul lor, *provocările mediului de securitate intern* conduc la stabilirea conținutului, naturii și caracterului misiunilor ce îi revin armatei în interiorul frontierelor naționale. Mediul de securitate intern, regional și global este, pe fondul afectat de vulnerabilități sociale, economice, politice, militare,

informaționale, permanent „ținta” unor riscuri și amenințări diverse, ca natură și conținut. Un rol important în garantarea și asigurarea securității naționale revine armatei, ca instituție a statului abilitată să fac uz de violență în atingerea acestui obiectiv. Dar, această posibilitate nu este echivalentă, prin sine cu capacitatea optimă de realizare practică a sa. De aceea, armata trebuie să fie permanent pregătită să dea răspunsul cuvenit oricărei sfidări la adresa securității statale. În acest context, o condiție obligatorie o constituie implementarea managementului integrat al resurselor de apărare în Armata României.

Concluzii

În cursul ultimului secol, sistemele de management au trecut de la o apropiere centrată pe control la o apropiere globală și preventivă(7). Sistemele de referință s-au dezvoltat pe întreg globul și în multe domenii. Însă, după dezvoltare vine un timp când este necesară o apropiere, o uniformizare și o coerență în orice sector de activitate umană. Deci și în cel de apărare, fie că este vorba de sistemul național, fie de sisteme de apărare colectivă, care tind să se dezvolte în ultima vreme.

Implementarea unui management integrat al resurselor de apărare poate avea ca rezultat o diminuare a risipei, o mai bună îndeplinire a misiunilor instituției militare în condițiile impuse de economia de piață.

Managementul integrat al resurselor de apărare pare a fi cel mai bun instrument pentru a orienta ferm armata către o ameliorare continuă a statutului și rolului său atât pe plan intern, cât și extern.

O condiție sine qua non a implementării managementului integrat al resurselor de apărare în viața și activitatea armatei o constituie acțiunea concertată în această direcție a tuturor instituțiilor statului cu competențe în materie de apărare și securitate, națională și colectivă.

Bibliografie

1. Salia TRAORE, *Problématique de l'Intégration Régionale*, în <http://www.maliendeexterieur.mi.mes-photos.Sallia.pdf>
2. Alain DE NEVE, *La spécialisation des taches: une revolution pour l'Europe*, în revista „Sécurité et stratégie”, nr. 76/2003, cap. 3.
3. Col. prof.univ.dr. Ion BĂLĂCEANU ș.a., *Câmpul de luptă modern sub impactul tehnologiilor moderne*, București, ARS DOCENDI, 2003, pp.9, 34-35, 68.
4. *Constituția României*, București, Regia Autonomă Monitorul oficial, 2003, p.66
5. *Strategia de securitate națională a României*, București, 2001, pp.8-9
6. Éric Brunelle, *L'élaboration d'un system de management intègre*, http://www.usherbrooke.ca/environnement/publications/ouvrages/essais_memoires/EBrunelle.pdf, p.46